



„W rwandyjskiej rodzinie”

scenariusz lekcji na podstawie serialu „Rwanda – na wzgórzach Boga”

Cele katechetyczne – wymagania ogólne:

- przekaz wiadomości nt. wybranych zwyczajów rwandyjskich związanych z rodziną;
- uświadomienie potrzeby pomocy krajom afrykańskim poprzez zaangażowanie na rzecz misji.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe. Uczeń:

- po obejrzeniu filmu opowiada o zwyczajach rwandyjskich związanych ze ślubem;
- po lekcji porównuje życie w rodzinie polskiej z życiem w rodzinie rwandyjskiej;
- wyjaśnia, w jaki sposób misjonarze pomagają rwandyjskim rodzinom;
- wylicza sposoby własnego zaangażowania na rzecz misji.

Wstęp

Przedstawienie ilustracji lub wyświetlenie zdjęć przedstawiających różnych członków rodziny. Pytanie - jakim jednym słowem da się określić te wszystkie osoby? (rodzina)

Zapisanie pionowo wyrazu „rodzina” - zadaniem uczniów jest podanie jak największej liczby rzeczowników pozytywnie kojarzących się z rodziną, np.:

R-rodzice, rodzeństwo, rozwój, ręce,
O-ojciec, opieka, obiad, obchody,
D-dom, dziadkowie, dbanie,
Z-zainteresowanie, związek, zaślubiny,
I-interesy, imiona, informacje,
N-nazwisko, narodziny,
A-akceptacja,

W razie gdyby nie pojawiło się hasło „dom”, nauczyciel dopowiada je. Może też dopytać, jakie trudności napotykają dziś rodziny w związku z domem? (za małe mieszkania, wynajem, kredyty, wspólne mieszkanie itp.).

Podsumowanie wypowiedzi uczniów i stwierdzenie, że szczęście rodzinne w znacznym stopniu wiąże się z domem – nie bez powodu gospodarstwo domowe nazywane jest „gniazdkiem”, „własnymi czterema kątami” czy „dachem nad głową”. Są nawet kraje, w których od posiadania domu uzależnia się założenie rodziny.



Rozwinięcie

Prezentacja na mapie (lub wyświetlenie) Rwandy, ewentualnie krótkie scharakteryzowanie kraju. Wyjaśnienie, iż w tym kraju panują pewne zwyczaje odnośnie do zakładania rodziny. Uczniowie dowiedzą się o tych zwyczajach z pierwszego odcinka serialu „Rwanda – na wzgórzach Boga”. Jest to serial a YouTube o misjach mariańskich, którego emisja rozpoczęła się w Niedzielę Misyjną 21. X. 2018 roku.

(Prezentacja odcinka 1 serialu „Rwanda - na wzgórzach Boga” pt. „W rwandyjskiej rodzinie”).

<https://www.youtube.com/watch?v=gXW5AOBGMxk>

Pytania do filmu:

- Kiedy chłopak w Rwandzie może pojąć dziewczynę za żonę?
- Dlaczego Emanuel musiał długo czekać, aż będzie mógł ożenić się?
- Co robił Emanuel, by zbudować własny mały domek?
- Czego nie wolno jest zrobić żonatemu mężczyźnie w Rwandzie?
- Jak wyglądał dom zbudowany przez Emanuela?
- Skąd Emanuel otrzymał pomoc na rozbudowę domu?
- Co zrobili misjonarze, by Emanuel znalazł pracę?
- O czyj obraz poprosił Emanuel misjonarza?
- Jak wg zwyczaju rwandyjskiego powinna zachowywać się panna młoda podczas zaślubin?
- Czym wyróżniali się Emanuel i jego żona od innych par podczas ślubu?

Podsumowanie wypowiedzi uczniów stwierdzeniem, że choć dom w Rwandzie służy właściwie do spania i schronienia się, a większość życia toczy się przed domem, to jednak dom jest konieczny, by młody człowiek mógł pomyśleć o własnej rodzinie i ją założyć.

Praca w trzech grupach (lub np. w trzech rzędach albo w parach – wówczas wręczamy uczniom na zmianę kartki z tekstami źródłowymi). W rodzinie rwandyjskiej – podobnie jak w naszych rodzinach – poszczególni członkowie mają swoje prawa i obowiązki. Każda grupa (lub para) po zapoznaniu się z wręczonym tekstem uzupełnia tabelkę

Dzieci/ kobiety/ mężczyźni w Rwandzie		Sytuacja w Polsce
Prawa	obowiązki	

Podsumowanie wypowiedzi uczniów połączone z analizą sytuacji w Rwandzie w kontekście Bożych Przykazań i nauki Kościoła.

Zakończenie

Zwrócenie uwagi na kwestię kluczową dla rodzin w Rwandzie – Inkwano – przedstawienie w dowolnej formie wybranych treści z poniższego artykułu¹:

¹ Tekst zaczerpnięty z artykułu ks. Zdzisława Żywicy, http://www.maitri.pl/gazetka/my_52/html/slownik.htm [05.11.2018].

<https://www.facebook.com/KoloNaukoweKatechetykowUksu>

„Inkwano oznacza to wszystko, co narzeczony daje rodzinie swojej narzeczonej, aby uzyskać zgodę na jej poślubienie (ponieważ język polski nie posiada odpowiedniego słowa na określenie tego rodzaju "posagu", pozostajemy przy słowie z języka kinyarwanda).

W rwandyjskiej tradycji

Najlepszym dowodem wartości dziewczyny jest fakt, że chłopiec uważa ją za godną bycia żoną i matką. Rodzice nie mogą pozbyć się łatwo tej wartości i czują się zobowiązani wymienić ją na inną wartość. Na co? W Rwandzie rzeczą najcenniejszą, jakiej można było pragnąć, czymś, co stanowiło o fortunie Rwandyjczyka, była krowa. Narzeczony był zobowiązany pokazać, że zna wartość dziewczyny, którą pragnie poślubić. Na znak tego dawał rodzicom krowę. Rodzice byli zadowoleni, dziewczyna czuła się dowartościowana.

Inkwano nie było więc dla rodziców ceną za córkę, ale przede wszystkim dowartościowaniem ich małżeństwa i rodzicielstwa oraz podkreśleniem wartości ich dziecka.

Inne aspekty inkwano:

przypieczętowanie relację przyjaźni pomiędzy rodzinami;
jest obiektem, który przypomina drogą, utraconą wartość - córkę i pomaga przeżyć jej utratę; jest rekompensatą za utraconą siłę roboczą;
wyrównuje straty materialne, jakie poniosła rodzina dając dziewczynie posag;
daje kobiecie rozwiedzionej prawo do powrotu i pozostawania pod opieką rodziny swojego ojca; przez inkwano narzeczony zyskuje prawo do dzieci, które urodzi jego żona (w małżeństwie bez inkwano dzieci są "własnością" żony i jej rodziny).

Dzisiaj

Prawo państwowe nie znosi zwyczaju inkwano. Uważa go za konieczny wstępny warunek małżeństwa.

Sprawa inkwano stanowi dzisiaj duży problem. Zwyczaj ten stracił swój pierwotny sens. W całej niemal Afryce, też w Rwandzie, rodzice żądają za córkę pieniędzy. Inkwano jest teraz sposobem wzbogacenia się, a dziewczyna przedmiotem kupna i sprzedaży.

Wysokość inkwano w Rwandzie jest zależna od regionu i wynosi 30 do 80 tys. franków rwandyjskich (cena krowy wynosi ok. 15 tys.). Coraz trudniej jest chłopakowi zapracować taką sumę pieniędzy. Coraz częstsza jest więc praktyka poślubienia dziewczyny bez zgody rodziców i bez inkwano.

Kościół udziela na ogół sakramentu małżeństwa dopiero wtedy, gdy narzeczony da inkwano i ureguluje wszystko w urzędzie państwowym, ponieważ tylko tak zawarte małżeństwo może być trwałe. Z tego powodu prawie połowa chrześcijańskich rodzin żyje bez sakramentu małżeństwa.

Tradycja rwandyjska uznaje małżeństwo bez inkwano. Rodzina wymaga jednak, by mężczyzna "spłacił" je później po ślubie. Takie małżeństwo jest z trudem akceptowane przez rodziców dziewczyny i jest uciążliwe dla chłopaka.

Za utrzymaniem zwyczaju inkwano są zarówno rodzice (względnie ekonomiczne i przywiązanie do tradycji), chłopcy - choć nie wszyscy (chcą znać wartość swej żony), jak i dziewczęta (chcą być dowartościowane).

"Wiemy - piszą dziewczęta w jednym z czasopism diecezjalnych - że inkwano nie jest opłatą za sprzedaną kobietę. Kobieta, za którą nie dano inkwano, byłaby znakiem, że nie jesteśmy godne być prawdziwymi, legalnymi żonami i że sprowadza się nas do poziomu nałożnic, służących lub też niewolnic."

Pytanie – jaką rolę w kontekście inkwano odgrywają misjonarze? Jak jeszcze wspierają rodziny w Rwandzie?

Praca domowa

Napisz do kolegi list, w którym wyjaśnisz na przykładzie Rwandy i misji mariańskich, w jaki sposób misjonarze wspierają zakładanie rodzin rwandyjskich.

Praca dodatkowa – odszukaj informacje nt. Stowarzyszenia Pomocników Mariańskich i jego zaangażowania na rzecz misji.

Załącznik²:

Grupa 1

Mężczyzna

Jest głową swojej rodziny:
decyduje o wszystkim i reprezentuje rodzinę przed władzami;
jest właścicielem pól i bydła;
odpowiada za wszystko, co robią członkowie rodziny będący na jego utrzymaniu;
dokonuje podziału majątku i wybiera szefa rodziny spośród swoich dzieci;
wydaje za mąż swoje córki i żeni swoich synów;
nadaje imię swemu dziecku w osiem dni po jego narodzeniu;
zezwala na kupno ubrań żonie i dzieciom.

Grupa 2

Kobieta

Jest żoną, matką i panią domu:
dba o zdrowie, ubranie i wszystkie potrzeby męża i dzieci;
najczęściej sama, czasem z dziećmi, pracuje w polu, by zapewnić utrzymanie swej rodzinie;
zarządza wszystkim, co znajduje się wewnątrz domu;
przygotowuje wszystkie posiłki;
dba o czystość domu;
wychodzi z domu za pozwoleniem męża;
ma obowiązek respektować rodziców swego męża - na znak szacunku nigdy nie wymawia ich imion;
ma prawo do szacunku ze strony męża,
jej przywilejem jest witać jako pierwsza męża i mężczyzn równych mu wiekiem;
po urodzeniu dziecka ma prawo do prezentu od teściowej i swego męża;
w ważnych decyzjach (małżeństwo dzieci, podział majątku, itp.) mężczyzna powinien liczyć się z jej opinią.

Grupa 3

Dziecko

Jego życie jest respektowane już w łonie matki. Wszyscy pragną jego narodzin:
do całkowitej opieki nad noworodkiem zobowiązana jest matka; ojciec nadaje mu imię;
każde z rodziców ma obowiązek wychowania dzieci;
dziecko ma respektować rodziców i osoby starsze;
gdy dorośnie, ma prawo do założenia rodziny i do części majątku swoich rodziców;
może być karczone zarówno przez rodziców, jak i osoby starsze;
dziecko mieszkające z rodzicami, nawet dorosłe, ma prawo być przez nich utrzymywane i bronione;

² Teksty zaczerpnięte z artykułu ks. Zdzisława Żywicy, http://www.maitri.pl/gazetka/my_52/html/slownik.htm [05.11.2018].
<https://www.facebook.com/KoloNaukoweKatechetykowUksw>

dziecko starsze ma obowiązek opiekować się młodszym rodzeństwem;
ma opiekować się starymi rodzicami;
syn wyznaczony przez ojca na szefa pozostaje głową całej rodziny po śmierci rodziców.

dr Aneta Rayzacher-Majewska
Koło Naukowe Katechetów UKSW